

ITALIYA NOMI PAYDO BO'LISHIDAN TO ITALIYA RESPUBLIKASI BO'LISHIGACHA DAVRI

Ergashev Asadbek Bahromjon o'g'li

Farg'ona Davlat Univesiteti Chet tillari fakulteti

Xorijiy til va adabiyot: Nemis tili yo'nalishi II- bosqich talabasi.

Annotatsiya: Italiya tarixi dunyo tarixiga katta ta'sir ko'rsatgan voqealar va davrlar bilan boydir. Klassik davrda Rim Imperiyasi kuchayib, kengayib, madaniyati, huquqi va arxitekturasi bilan ajralib turgan. O'rta asrlarda Italiya ko'plab mustaqil shahar - davlatlarga bo'linib, uyg'onish davrida Florensiya san'at va ilm-fanning markazi bo'lgan. XIX-asrda milliy birlik harakati Risorgimento orqali Italiya Qirolligi tashkil etildi. XX-asrda fashistlar rejimi va ikkinchi jahon urushi davrlarini boshdan kechirgan Italiya urushdan keyin respublika bo'ldi. Bugungi kunda Italiya Yevropa Ittifoqning muhim a'zosi, boy madaniy meros va rivojlangan iqtisodiyotga ega mamlakat sifatida tanilgan.

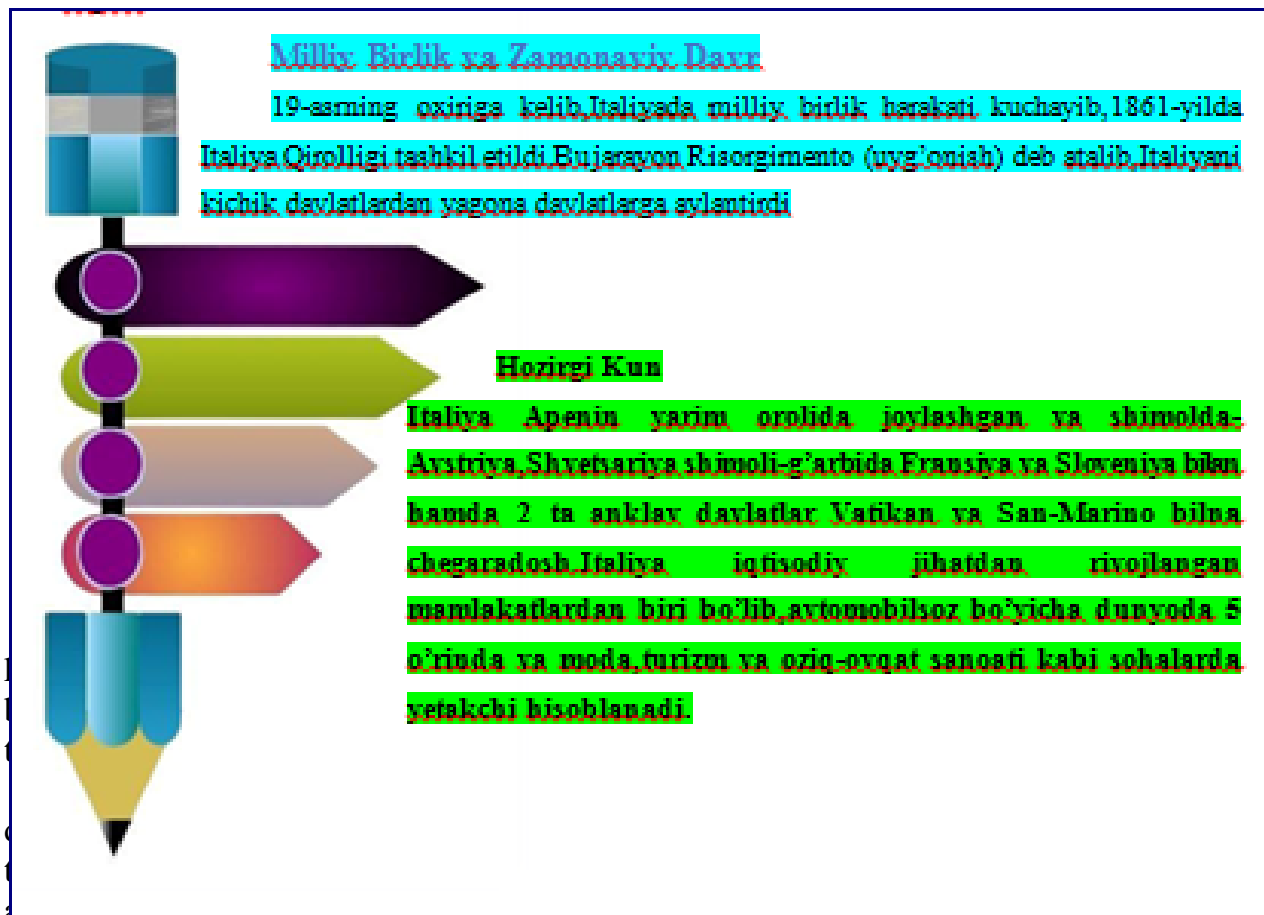
Kalit so'zlar: Rim Imperiyasi, Etrusklar, Yuliy Sezar, Oktavian (Avgust), Uyg'onish davri, Florensiya, Mussolini, ikkinchi jahon urushi, Italiya Respublikasi, Yevropa Ittifoqi, Venetsiya Genuya.

Italiya tarixi qadimgi Rim davridan boshlandi. Miloddan avvalgi 8-asrda Rim shahrining tashkil topishi bilan Italiya tarixi jahon tarixiga katta ta'sir ko'rsatgan. Rim Imperiyasi o'zining qudratli armiyasiga va strategik jihatdan muhim joylashuvi tufayli tezda kengayib, butun Italiya yarimorolini va O'rta yer dengizi atrofidagi ko'plab hududlarni o'z nazorati ostiga oldi. Bu davrda Rim madaniyati, huquqi va arxitekturasi gullab-yashnadi. Millodiy 476-yilda G'arbiy Rim Imperiyasining qulashidan so'ng, Italiya ko'plab kichik davlatlarga bo'linib ketdi.

O'rta Asrlar Uyg'onish Davri O'rta asrlar davomida Italiya hududi ko'p marta bosib olinib, qo'lma-qo'l o'tdi. Bu davrda Italiyada ko'plab mustaqil shahar-davlatlar, jumladan, Venetsiya, Florensiya va Genuya, kuchayib bordi. 14-15-asrlarda Florensiya Uyg'onish davrining markazi bo'lib, Leonardo da Vinchi, Mikelanjelo va Rafael singari buyuk san'atkorlar va olimlar dunyo tarixiga hissa qo'shdilar. Shuningdek rassom Leonardo Da Vinchi samalyotlardan tortib suv osti kemalarigacha bo'lgan obyektlarning batafsil ilmiy "tadqiqotlarini" yaratdi. U shuningdek, inson anatomiyasi bo'yicha kashfiyot va tadqiqotlar yaratdi. 15-asr o'rtalarida Iogannes Gutenberg harakatlanuvchi turdagi mexanik bosma mashinasini ixtiro qilgan Germaniyada sodir bo'ldi. Yana

Brunelleschi, shuningdek, chiziqli istiqboldan foydakangan holda bo'yash va bo'yash usulini ixtiro qildi. Italiya Uyg'onish davrining oxiri. 15-asrning oxiriga kelib, Italiya birin-ketin urushlar tufayli parchalanib ketdi. Angliya, Fransiya va Ispaniya qirollari Rim papasi va Muqaddas Rim imperatori bilan birgalikda boy yarim orolni nazorat qilish uchun kurashdilar. Shu bilan birga janjal va korrupsiya bilan to'lib-toshgan katolik cherkovi dissidentlarga qarshi shafqatsiz kurashni boshladi. 1545-yilda Trent kengashi rasman Rim

inkvizitsiyasini tashkil etdi. Bunday sharoitda insonparvarlik bid’atga o’xshardi va shu bilan Italiyada uyg’onish davri tugadi.

yillardan jahondagi 10 ta iqtisodiy rivojlangan davlatlar qatoriga kirdi. Ammo 1990-yillardan xokimiyat bo’g’inlariga korrupsiya kuchaydi. Urushdan keyingi yillarda Italiyada 63-marta hukumat almashgan.

Hozirgi Kun

Hozirgi kunda Italiya demokratik respublika bo’lib, Yevropada Ittifoqining asoschisi va a’zosi hisoblanadi. Mamlakat o’zining boy madaniy merosi, san’atu, arxitekturadi va gostranomiyasi bilan dunyoga mashhur.

Italiya Apenin yarim orolida joylashgan va shimolda Avstriya, Shvetsariya shimoli-g’arbida Fransiya va Sloveniya bilan hamda 2 ta anklav davlatlar Vatikan va San-Marino bilan chegaradosh. Italiya iqtisodiy jihatdan rivojlangan mamlakatlardan biri bo’lib, avtomobilsoz bo’yicha dunyoda 5-o’rinda va moda, turizm va oziq-ovqat sanoati kabi sohalarda yetakchi hisoblanadi.

Italiya tarixi juda boy va murakkab bo’lib, uning madaniyati va siyosiy rivojlanishida muhim voqealarni qamrab oladi, Bu tarix nafaqat Italiya, balki jahon madaniyati va siyosatiga ham katta ta’sir ko’rsatgan.

Italiya nomi va davlati paydo bo'lishigacha bo'lgan davr ko'plab madaniy va siyosiy jarayonlar bilan bog'liq bo'lib, bu jarayonlar Rim Imperiyasining tashkil topishi bilan yakunlandi. Bu davr Italiya tarixining muhim bosqichlaridan biri bo'lib, uning keyingi rivojlanishiga asos yaratdi.

Geografik joylashuvi va tabiati.

Janubiy Yevropada, Apenin yarimorolida joylashgan. Shimolda-Avstriya (chegara uzunligi-430 km) va Shvetsariya (740 km), shimoli-g'arbda-Fransiya (488 km), sharqda-Sloveniya (232 km) shuningdek, Italiya xududidagi anklavlar-Vatikan

(3,2 km) va San-Marino (39 km) bilan chegaradosh. Quruqlikdagi chegaralari uzunligi-1932,2 km. Sardiniya, Sitsilya, Elba orollari va bir qancha kichik orollari xam Italiyaga qarashli. Italiya xududi janubda va g'arbda O'rta Yer dengizi, sharqda Atlantika dengizi bilan tutash. Xududining 80% ni tog' va qirlardan iborat. Italiyaning shimolida Alp tog'lari joylashgan. Alp va Apenin tog'lari oralig'ida Po daryosi vodiysi bilan Lombord tekisligi mavjud. Xarakatdagi vulqonlari ko'p. Ular orasida Vezuviy (1 277 m) va Elba (3323 m) Sitsilya orolida joylashgan. Italiyaning yirik daryolari- Pova Tibr. Mamlakatda ko'llar ko'p, asosiylari-Garda, Lago-Madjore, Komo. Asosiy foydali qazilmalari: Simob, marmar, ishqor, ko'mir, oltingugurt kam miqdorda tabiiy gaz va neft.

Xaydaladigan yerlar mamlakat xududining 32%, o'rmon va butazorlar-22%, yaylov va o'tloqlar-17% ni tashkil etadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Duggan, Christopher. The Force of Destiny: A History of Italy Since 1796. Penguin Books, 2008.
2. Norwich, John Julius. A History of Venice. Vintage Books, 1982.
3. Mack Smith, Denis. Modern Italy: A Political History. Yale University Press, 1997.
4. Hibbert, Christopher. The Rise and Fall of the House of Medici. Penguin Books, 1979.
5. Gilmour, David. The Pursuit of Italy: A History of a Land, Its Regions, and Their Peoples. Farrar, Straus and Giroux, 2011.
6. Bosworth, R.J.B. Mussolini's Italy: Life Under the Fascist Dictatorship, 1915-1945. Penguin Books, 2006.
7. Clark, Martin. Modern Italy: 1871 to the Present. Pearson, 2014.
8. Grant, Michael. The History of Rome. Faber & Faber, 1993.
9. Rahimov, Z., & Gulomov, D. (2020, December). RETROSPECTIVE STRUCTURE IN FICTION. In Конференции
10. Rahimov Z., Gulomov D. Retrospective plot features. EPRA International Journal of MULTIDISCIPLINARY RESEARCH (IJMR), 2020, november, No6, page510-513
11. Ergashev A. Nemis tili o'qitish metodlari. Farg'ona, FARDU. (2023, October). 144-147 betlar. ISOC International Scientific Online Conferences. Journal of Google scholar